

Adroddiad i	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru
Dyddiad	20 Hydref 2025
Swyddog Arweiniol	Helen MacArthur, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol
Swyddog Cyswllt	Elgan Roberts, Pennaeth Cyllid a Chaffael
Pwnc	Pennu Cyllideb 2026/27

PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1 Cyflwyno'r rhagdybiaethau cynllunio, y datblygiadau strategol a'r amserlenni sy'n sylfaen i broses Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) o osod y gyllideb refeniw ar gyfer 2026/27.

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 2 Rhaid i'r Awdurdod gymeradwyo cyllideb refeniw gytbwys ar gyfer 2026/27 yn ei gyfarfod ar 19 Ionawr 2026. Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu'r rhagdybiaethau cynllunio, y blaenoriaethau strategol, a'r risgiau sy'n dylanwadu ar y gyllideb, gan gynnwys datblygiadau mewn modelau criwio, systemau dyletswydd, a buddsoddiad cyfalaf mewn seilwaith hyfforddi.

ARSYLWADAU GAN BWYLLGORAU ERAILL

- 3 Mae'r broses o bennu cyllideb yn destun craffu gan Aelodau drwy'r Gweithgor Craffu ar y Gyllideb. Dyma is-grŵp o'r Pwyllgor Archwilio, ac mae ganddo aelodau o bob awdurdod lleol cyfansoddol. Mae gan y Gweithgor Craffu ar y Gyllideb flaenraglen waith, a'i nod yw cyfarfod hyd at chwe gwaith rhwng Gorffennaf a Rhagfyr 2025.

ARGYMHELLION

- 4 Gofynnir i'r Aelodau:
 - i) **Nodi'r rhagdybiaethau cynllunio a'r datblygiadau strategol sy'n llywio cyllideb 2026/27;**
 - ii) **Nodi cylch gwaith y Gweithgor Craffu ar y Gyllideb a sefydlwyd gan y Pwyllgor Archwilio a'r amserlen adrodd arfaethedig;**
 - iii) **Nodi'r cynnig i ddarparu amcangyfrifon cyllideb cychwynnol i'r Pwyllgor Archwilio a'r Panel Gweithredol yn ei gyfarfod ar 15 Rhagfyr 2025; a**
 - IV) **Nodi'r cynnig i geisio cymeradwyaeth yr Awdurdod ar gyfer cyllideb refeniw 2026/27 yn ei gyfarfod ar 19 Ionawr 2026.**

CEFNDIR

- 5 Bob blwyddyn, rhaid i'r Awdurdod osod cyllideb refeniw gytbwys sydd wedi'i chymeradwyo gan yr Awdurdod llawn. Er nad oes diffiniad ffurfiol o "cytbwys" wedi'i nodi yn y ddeddfwriaeth, mae canllawiau CIPFA yn pwysleisio'r angen am gynlluniau ariannol sy'n dangos sut y bydd gwariant yn cael ei ariannu dros y tymor byr a'r tymor canolig.
- 6 Mae cynaliadwyedd ariannol yn dibynnu ar ddealltwriaeth glir o'r costau sydd ynghlwm â gwireddu amcanion sefydliadol, ochr yn ochr â dealltwriaeth o werthuso risgiau, y galw am wasanaethau, yr adnoddau sydd ar gael, a gweledigaeth strategol yr Awdurdod.
- 7 Fe wnaeth adroddiad 2021 y Prif Swyddog Tân nodi heriau allweddol: cynnal argaeledd criwiau diffoddwyr tân ar alwad, sicrhau digon o adnoddau ar gyfer hyfforddi diffoddwyr tân, a chryfhau gallu corfforaethol i fodloni gofynion y presennol a'r dyfodol.
- 8 Mewn ymateb, cynhaliodd yr Awdurdod Adolygiad o'r Ddarpariaeth Frys (ECR) yn 2023/24, gan edrych ar ffyrdd o wella argaeledd yn ystod y dydd mewn ardaloedd gwledig. Yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus, roedd Aelodau o blaid cadw'r gallu'r ochr weithredol fel y mae ar hyn o bryd, gan beidio â gwneud newidiadau i systemau dyletswydd nac i niferoedd gorsafoedd ar alwad, ond gan gydnabod bod angen gwneud gwaith pellach i fynd i'r afael â heriau cefn gwlad.
- 9 O ganlyniad, mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (y Gwasanaeth) yn treialu'r defnydd o griwiau cnewyllyn ac yn diwygio patrymau shifft i wella'r ddarpariaeth yn ystod y dydd a hyblygrwydd yr ochr weithredol. Mae'r newidiadau hyn yn cael eu datblygu ar y cyd â staff a chyrff cynrychioladol.
- 10 Fe wnaeth Prif Gynghorydd Tân ac Achub Cymru, Dan Stephens, gyhoeddi adroddiad arolygu ym mis Gorffennaf 2025. Gellir rhannu'r argymhellion yn fras i dri chategori: yr angen i weithredu argymhellion adolygiad thematig blaenorol y Prif Gynghorydd ac Arolygydd, angen Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru i adolygu ei ganllawiau gweithredol a'i raglenni hyfforddi mewn perthynas ag ymateb i danau mewn anheddau, a'i angen i adolygu ei bolisi a'i brosesau Sicrwydd Gweithredol.
- 11 Mae prosiect y Ganolfan Hyfforddi yn parhau i fod yn flaenoriaeth strategol. Symudwyd targed RIBA Gateway 4 i fis Ebrill 2027, gyda'r cyfalaf ar gyfer costau cynllunio a dylunio wedi'i gynnwys yng nghyllideb 2026/27, yn unol â'r penderfyniad a wnaed yng nghyfarfod yr Awdurdod ar 20 Rhagfyr 2024.

- 12 Mae'r risgiau sector-benodol a amlygwyd gan ymchwiliad Grenfell yn parhau, gan gynnwys pryderon iechyd a diogelwch ynghylch halogiad a digonolrwydd hyfforddiant. Mae'r sector hefyd yn gweld mwy o waith sy'n cael ei yrru gan danau gwyllt o ganlyniad i'r tywydd.
- 13 Mae'r Awdurdod a chyrrff sector cyhoeddus eraill yn wynebu pwysau ariannol oherwydd chwyddiant mewn meysydd allweddol, megis yswiriant a meddalwedd, a chynnydd mewn cyfraddau llog sy'n effeithio ar fenthycia ac ailariannu benthyciadau.

GWYBODAETH

- 14 Mae proses pennu cyllideb 2026/27 yn cael ei ategu gan ganlyniad yr Adolygiad o'r Ddarpariaeth Frys 2023/24 a Grŵp Gweithredu'r Cydgytundeb, sef opsiwn niwtral o ran cost o gael criwiau cnewyllyn yng ngorsaf Porthmadog a Dolgellau i roi darpariaeth i'r ardaloedd hyn yn ystod y dydd.
- 15 Mae'r broses o bennu cyllideb yn destun trosolwg a chraffu gan Aelodau drwy'r Gweithgor Craffu ar y Gyllideb. Dyma weithgor ag Aelodau i gynrychioli pob awdurdod lleol ac sydd â chwe chyfarfod wedi'i drefnu rhwng Gorffennaf a Rhagfyr 2025.
- 16 Bydd adolygiad yn cael ei gynnal mewn perthynas â chostau cyflogres, costau nad ydynt yn gyflogau, a chostau ariannu cyfalaf er mwyn rhoi gwell dealltwriaeth i aelodau a chyfle i graffu a herio. Bydd y Pwyllgor Archwilio yn cael adroddiad am y gwaith hwn yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr a bydd hyn yn llywio'r broses o bennu'r gyllideb.
- 17 Bydd y gwaith cynllunio hefyd yn ystyried gofynion cyfalaf yr Awdurdod dros y cylch cynllunio tymor canolig. Bydd hyn yn ystyried yr asesiad ariannol o gynlluniau'r dyfodol a'u fforddiadwyedd, gan gynnwys costau sy'n gysylltiedig â phrosiect y Ganolfan Hyfforddi.
- 18 Bydd yr asesiad cynllunio cychwynnol a'r gyllideb ddrafft ar gyfer 2026/27 yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a'r Panel Gweithredol yn eu cyfarfodydd ar 15 Rhagfyr 2025.
- 19 Bydd cyllideb ddrafft 2026/27 yn cael ei pharatoi a'i hystyried i'w chymeradwyo gan yr Awdurdod yn ei gyfarfod ar 19 Ionawr 2025.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae'r broses o osod cyllideb yn cefnogi Amcanion Gwella a Llesiant yr Awdurdod drwy sicrhau cynaliadwyedd ariannol ac mae'n ymateb i risgiau cymunedol sy'n esblygu yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).
Cyllideb	Mae'r broses o bennu cyllideb yn debygol o arwain at gynnydd yn yr ardoll.
Cyfreithiol	Mae gan yr Awdurdod ddyletswydd gyfreithiol i bennu cyllideb gytbwys yn seiliedig ar ragdybiaethau realistig ac ar dystiolaeth.
Staffio	Mae dros 70% o'r gwariant yn ymwneud â chostau staff ac felly mae'n ffactor arwyddocaol wrth ystyried sefydlogrwydd ariannol yn y dyfodol.
Cydraddoldeb/Hawliau Dynol/Y Gymraeg	Bydd y materion hyn yn cael ystyriaeth o fewn y cynigion ar gyfer pennu'r gyllideb.
Risgiau	Mae'r risgiau a'r ansicrwydd allweddol i gyllideb 2026/27 wedi'u hamlinellu yn Atodiad 1.

Atodiad 1 – Crynodeb o'r rhagdybiaethau a'r risgiau cynllunio

Pennawd	Rhogdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Costau gweithwyr	• Bydd y cyllidebau staffio'n cael eu llunio ar y modelau cyflwyno gwasanaethau a ddefnyddir ar hyn o bryd, a byddant yn adlewyrchu canlyniad yr Adolygiad o'r Ddarpariaeth Frys a gynhaliodd yr Awdurdod Tân ac Achub ym mis Rhagfyr 2023 a'r argymhellion a wnaed yn adolygiad thematig Prif Gynghorydd Tân Cymru. • Mae cyllidebau staff y System Dyletswydd Ar Alwad wedi'u seilio ar gyfrif staff Gorffennaf 2025, gyda darpariaeth ar gyfer cynnydd o 15 yn niferoedd y System Dyletswydd Ar Alwad yn ystod 2026/27. Byddai cyllidebu ar gyfer y staffio llawn gofynnol yn arwain at gost ychwanegol o tua £3 miliwn. • Mae'r asesiad cynllunio cychwynnol ar gyfer dyfarniadau cyflog ar gyfer 2026/27 yn gynnydd o 3.5% ar gyfer pob grŵp staff. • Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyflogwyr heb newid.	• Nid yw'r Cyd-gyngor Cenedlaethol (NJC) wedi dod i gytundeb eto ar ddyfarniad cyflog y diffoddwyr tân ar gyfer 2026/27. • Nid yw'r Cyd-gyngor Cenedlaethol (NJC) ar gyfer Gwasanaethau Llywodraeth Leol wedi dod i gytundeb eto ar y dyfarniad cyflog i staff ar gontractau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS) ar gyfer 2026/27. • Mae'r gwaith o gynllunio'r gyllideb yn tybio y bydd lefelau arferol o weithgarwch. Os bydd llif mawr o alwadau yn digwydd byddwn yn teimlo pwysau cyllidebol. Y dybiaeth rydym yn gweithio arni yw y byddai'r Gronfa Gyffredinol yn cael ei defnyddio yn y lle cyntaf.

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Costau nad ydynt yn gyflogau	- Mae'r asesiad cynllunio cychwynnol wedi cadarnhau y bydd y cyllidebau ar gyfer costau nad ydynt yn gyflogau'n cael eu llunio gan ddefnyddio'r modelau presennol o gyflwyno gwasanaethau. - Mae'r gofynion ar y gyllideb nad yw'n ymwneud â chyflogau wedi cynyddu hyd yn oed yn fwy oherwydd yr effaith chwyddiant sy'n gynhenid o fewn contractau presennol ac yn y dyfodol, yn ogystal â materion yn ymwneud â'r gadwyn gyflenwi mewn nifer o feysydd hanfodol i fusnes. Mae'r rhain yn cynnwys cyflenwi cit diffodd tân a dod o hyd i rannau newydd ar gyfer cerbydau'r ochr weithredol. - Mae costau na ellir eu hosgoi sy'n gysylltiedig â materion iechyd a diogelwch penodol i'r diwydiant wedi'u cynnwys o fewn y gyllideb nad yw'n gyflogau. Mae'r rhain yn cynnwys costau sy'n gysylltiedig â hyfforddi diffoddwyr tân gweithredol a rheoli halogyddion. - Mae cyllidebau wedi'u llunio gan bob Pennaeth Adran perthnasol yn seiliedig ar eu gwybodaeth a'u barn broffesiynol am y gwariant sy'n angenrheidiol i gyflawni ein hamcanion corfforaethol. Mae hyn yn cynnwys adolygiad o rwymedigaethau cytundebol sylfaenol ac amcangyfrifon o weithgarwch. Mae ceisiadau newydd am gyllid dros £10,000 yn ddarostyngedig i achos busnes, a bydd craffu arno.	- Er bod y Gwasanaeth yn parhau i adolygu costau nad ydynt yn gyflogau ac yn ymdrechu i reoli pwysau o ran costau o fewn y gyllideb arfaethedig, mae hyn yn parhau i fod yn faes risg ac ansicrwydd. Yn benodol, nodwyd bod oedi wrth ddarparu nwyddau neu wasanaethau wedi effeithio ar broffiliau amser gwariant. - Er bod chwyddiant costau yn gyffredinol yn haws ei reoli nag yn ystod y blynyddoedd diwethaf, nodir bod rhai meysydd o bryder yn parhau. Mae hyn yn cynnwys cynnydd mewn costau yswiriant a thrwyddedau ar gyfer meddalwedd gan gynnwys systemau sy'n bwysig i'r busnes. - Rydym wedi gwybod bod cost nwy a thrydan yn achosi pwysau ers 2022/23 o ganlyniad i'r cynnydd mewn costau'n fyd-eang. Mae'n ymddangos bod y sefyllfa wedi sefydlogi ac mae'r gyllideb ar gyfer 2026/27 yn seiliedig ar yr amcangyfrifon gorau ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae anwadalrwydd yn y farchnad yn parhau a chaiff hyn ei reoli'n ofalus drwy gydol y flwyddyn ariannol.

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Ariannu Cyfalaf	• Mae'r gofynion ariannu cyfalaf ar gyfer 2026/27 yn cynnwys y tâl refeniw ar gyfer yr isafswm darpariaeth refeniw ar gyfer yr asedau presennol ac amcangyfrif o'r taliadau llog sy'n deillio o fenthycia. Effeithir ar y costau hyn yn sgil gwariant cyfalaf hanesyddol, yr angen i fenthycio ar gyfer rhaglen gyfalaf 2026/27 ac effaith y cynnydd mewn cyfraddau llog wrth ailariannu benthyciadau sy'n aeddfedu. • Bydd yr asesiad cynllunio cychwynnol yn rhagdybio y bydd yr holl fenthycia yn y dyfodol ar gyfradd gyffredinol y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) ar adeg pennu'r gyllideb, a amcangyfrifir ar hyn o bryd yn 4.6%. Mae'r Awdurdod yn derbyn cyngor ac arweiniad annibynnol ar y mater hwn gan Arlingclose, cwmni cynghori arbenigol. • Mae'r cynllun cyfalaf yn cynnwys costau posibl sy'n gysylltiedig ag achosion busnes a gyflwynir gan bob Pennaeth Adran. Mae hyn yn cynnwys rhywfaint o ddarpariaeth ar gyfer costau cychwynnol sy'n gysylltiedig â Phrosiect y Ganolfan Hyfforddi i alluogi datblygu achos busnes manwl a model ariannu.	• Mae'r cynnydd mewn cyfraddau llog yn ystod y blynedd diwethaf yn faes risg allweddol ac mae'n gwaethygu oherwydd bod angen ailariannu nifer o fenthyciadau yn ystod blwyddyn ariannol 2026/27. Bydd modelu ariannol yn cael ei wneud i asesu pa mor fforddiadwy yw'r holl gynlluniau yn ystod y broses o bennu'r gyllideb. • Nid yw amseriad unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â chanolfan hyfforddi newydd yn hysbys ar hyn o bryd gan nad yw'r achos busnes wedi'i ystyried gan yr Awdurdod. Er na ragwelir na fydd yr achos busnes terfynol a'r opsiynau ariannu yn cael eu cyflwyno i'w cymeradwyo tan 2027 bydd darpariaeth ar gyfer costau sy'n gysylltiedig â cheisiadau cynllunio manwl yn cael ei chynnwys yn amcangyfrifon cychwynnol y gyllideb.

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Incwm	• Mae cyllidebau incwm wedi cael eu hadolygu a'u pennu yn unol â blynyddoedd blaenorol, yn amodol ar chwyddiant fel y nodir trwy ein Cytundebau Lefel Gwasanaeth. • Bu gostyngiad sylweddol yn incwm grant Llywodraeth Cymru yn ystod y blynyddoedd diwethaf a bydd y broses o bennu'r gyllideb yn rhagdybio y bydd gweddill y cyllid grant gan Lywodraeth Cymru yn cael ei dderbyn ar lefelau 2025/26.	• Nid oes unrhyw risgiau penodol wedi'u nodi yn ychwanegol at yr incwm grant gan Lywodraeth Cymru, ac ni ragwelir codiadau chwyddiant ar ei gyfer.